Uppdaterad 2025–10–20

Information om kriterier och ansökan för Fairtrade Region

Innehåll

1. Inledning 2

2. Kriterierna för Fairtrade Region 2

2.1 Ambition att främja en hållbar och etisk konsumtion 2

2.2 Verksamhetsplan för arbetet med Fairtrade Region 3

2.3 Regional styrning 3

2.4 Informations- och engagemangsarbete 4

2.4.1 Aktiviteter för information, engagemang och samarbete 4

2.4.2 Kommunikation av Fairtrade Region 4

2.5 Upphandling och inköp av rättvist handlade produkter 4

2.6 Regional samverkan (frivilligt) 5

3. Ansökan och uppföljning av kriterier 5

3.1 Ansökan om att bli en Fairtrade Region 6

3.2 Mindre förnyelseansökan 6

3.3 Mer omfattande förnyelseansökan 6

4. Historik över revideringar 6

Bilagor 8

Bilaga 1 – Definition av rättvist handlade produkter 8

1. Inledning

Fairtrade Region är en diplomering och en del av ett nätverk av regioner och kommuner som ligger i framkant när det gäller att engagera sig för en etisk konsumtion och hållbar handel[1]. Syftet med Fairtrade Region är att bidra till en hållbar konsumtion, som värnar om både människa och miljö.

Detta dokument beskriver de kriterier som ska vara uppfyllda för att vara en Fairtrade Region samt hur ansökan och förnyelseansökan för fortsatt diplomering går till.

Här finns mer information om vad diplomeringen innebär och varför det är viktigt med en etisk och hållbar handel.

2. Kriterierna för Fairtrade Region

Syftet med kriterierna är att beskriva vad som krävs för att vara en Fairtrade Region-diplomerad region och att vara ett stöd i arbetet för en mer hållbar och etisk konsumtion.

Kriterier som ska uppfyllas för att vara en Fairtrade Region:

1. Ambition att främja en hållbar och etisk konsumtion
2. Verksamhetsplan för arbetet med Fairtrade Region
3. Regional styrning
4. Informations- och engagemangsarbete
5. Upphandling och inköp av rättvist handlade produkter
6. Regional samverkan (frivilligt)

2.1 Ambition att främja en hållbar och etisk konsumtion

Syftet med kriteriet är att synliggöra en tydlig ambition att långsiktigt verka för en mer hållbar och etisk konsumtion. Det syftar också till att synliggöra kopplingen mellan arbetet med Fairtrade Region och övergripande program, strategier eller andra styrdokument för Agenda 2030 och/eller hållbar utveckling.

[1] En etisk konsumtion och hållbar handel innebär att särskild hänsyn tas till sociala, etiska, miljömässiga och ekonomiska konsekvenser vid konsumtion av produkter där det i produktionen finns en hög risk för kränkningar av mänskliga rättigheter och bristande miljöhänsyn.

- Regionen ska arbeta aktivt för en etisk konsumtion och hållbar handel samt ange övergripande program/strategi/riktlinjer eller annat/andra styrdokument för hållbar konsumtion, hållbar utveckling, Agenda 2030 eller liknande, där det framgår hur regionen arbetar för en etisk konsumtion och hållbar handel.

Här avses övergripande och befintliga program/strategier/riktlinjer eller annat/andra styrdokument där etisk konsumtion och hållbar handel kan, men inte behöver, nämnas explicit.

Exempel på sådana styrdokument kan vara riktlinjer för program för inköp och upphandling, klimat- och miljöprogram, måltidspolicy eller program för hållbar utveckling.

2.2 Verksamhetsplan för arbetet med Fairtrade Region

Syftet med kriteriet är att vara ett stöd i planering och styrning av arbetet för en mer hållbar och etisk konsumtion.

Det ska finnas en verksamhetsplan för arbetet med Fairtrade Region. Verksamhetsplanen ska innehålla:

- Övergripande syfte och mål med Fairtrade Region-arbetet
- Planering av aktiviteter för information, engagemang och samarbeten kring etisk konsumtion och hållbar handel det kommande året. Se vidare kapitel 2.4.1
- Planering av hur det ska synliggöras att regionen är en Fairtrade Region. Se vidare kapitel 2.4.2

Planeringen kan justeras och anpassas under verksamhetsåret.

Verksamhetsplanen kan även innehålla (frivilligt):

- Beskrivning av hur aktiviteterna, som planeras för kommande året, bidrar till att uppnå någon/några av målen i Agenda 2030, social hållbarhet, en rättvis klimatomställning och/eller andra viktiga hållbarhetsfrågor.
- Verksamhetsuppföljning – visa hur uppföljningen av Fairtrade Region-arbetet redovisats internt i regionen.

2.3 Regional styrning

- Det ska finnas en styrgrupp som leder det regionala arbetet för en etisk konsumtion och hållbar handel. Styrgruppen ansvarar för planering, samordning och genomförande av arbetet med Fairtrade Region.

Styrgruppen kan bestå av en befintlig ledningsgrupp, såsom regionstyrelsen, hållbarhetsutskott eller liknande, eller vara en tillsatt grupp med lämpliga kompetenser. Styrgruppens sammansättning väljs så att den på bästa sätt bidrar till syftet och målen med Fairtrade City-arbetet.

En tjänsteperson på regionen utses till samordnare för arbetet med Fairtrade Region och är även kontaktperson gentemot Fairtrade Sverige.

2.4 Informations- och engagemangsarbete

2.4.1 Aktiviteter för information, engagemang och samarbete

- Det ska bedrivas ett aktivt arbete för information, engagemang och samarbeten i regionen. Syftet med aktiviteterna är att öka kännedomen om etisk konsumtion och hållbar handel, öka utbudet av rättvist handlade produkter inom regionens verksamheter samt verka för beteendeförändringar för en mer hållbar och etisk konsumtion.

Aktiviteterna kan ske både inom regionens verksamhet och/eller vara öppna och anordnas för allmänheten. Aktiviteter och samarbeten kan vara en integrerad del av befintliga event och aktiviteter som sker inom regionen och får gärna kombineras med andra hållbarhetsfrågor såsom Agenda 2030, social hållbarhet, miljö och klimat.

Aktiviteterna ska dokumenteras och redovisas i den mer omfattande förnyelseansökan som sker vartannat år. Förutom att beskriva aktiviteterna, beskriv gärna (frivilligt) också syfte, målgrupp, kommunikation för genomförda aktiviteter/samarbeten, en reflektion kring uppnådd effekt och hur kopplingen ser ut till andra hållbarhetsfrågor.

Fairtrade Sverige delar goda exempel på aktiviteter och samarbeten som sker runt om i landet samlas på intranätet för diplomeringarna.[2]

2.4.2 Kommunikation av Fairtrade Region

- Redogör för på vilket sätt ni kommunicerat att regionen är en Fairtrade Region.

Kommunikationen kan exempelvis ha skett via regionens hemsida, informationsmaterial eller via sociala medier.

2.5 Upphandling och inköp av rättvist handlade produkter

Syftet med kriteriet är att öka andelen rättvist handlade produkter i den offentliga upphandlingen i regionen. Genom att flera regioner och kommuner ställer krav på rättvist handlade produkter så påverkas marknadsutvecklingen för fler hållbara alternativ över tiden. Definitionen av rättvist handlade produkter framgår i bilaga 1.

[2] Intranätet är en materialbank och kommunikationskanal via Microsoft Teams som finns för ledamöter i styr/samverkansgrupper inom Fairtrade City och Fairtrade Region.

Regionen ska konsumera rättvist handlade produkter, när så är relevant, samt verka för att andelen av konsumtionen ökar över tid. När så är relevant avser exempelvis när det inte finns något lokaltodlat/producerat eller mer klimatsmart alternativ och produkten behöver importeras från länder med utbredd fattigdom. Hänsyn tas till rådande avtal, prisutveckling och marknadstillgång. Andelen kan öka genom ökad andel inköp av befintliga produkter/produktgrupper och/eller genom att välja nya produkter/produktgrupper.

Kriterier för regionen:

- Redovisa övergripande ambition för att öka andelen rättvist handlade produkter över tid i den offentliga upphandlingen, genom att ange målsättning för en ökad andel per produkt/produktgrupp och/eller skrivningar i regionens riktlinjer för upphandling, kategoristrategier, beslut om att vara Fairtrade Region eller liknande.
- Ange ett valfritt antal rättvist handlade produkter som regionen köper in eller ska börja köpa in framöver.
- Redovisa inköpsstatistiken för de rättvist handlade produkterna som angetts genom att ange volym (kg) eller värde (kr) samt andel (procent) av den totala konsumtionen av produkten.

Den övergripande ambitionen för ökad andel rättvist handlade produkter i den offentliga upphandlingen och inköpsstatistiken ska redovisas vid ansökan om att bli en Fairtrade Region och sedan vartannat år i den mer omfattande förnyelseansökan. Se kapitel 3.

Det krävs inte en total ökning av andelen rättvist handlade produkter i konsumtionen som redovisas i den mer omfattande förnyelseansökan för fortsatt diplomering. Andelen för en produkt kan redan vara hög (närma sig 100 procent). Förändringar i ekonomiska förutsättningar (budget), prisutveckling, begränsningar i marknadstillgång och andra orsaker kan bidra till att mål/målen inte uppfylls från ett år till annat. Det viktigaste är att det finns en övergripande och långsiktig ambition för att öka andelen rättvist handlade produkter över tid.

2.6 Regional samverkan (frivilligt)

Regionen har ett ansvar för den regionala utvecklingen, inte minst vad gäller hållbar utveckling och Agenda 2030. Beskriv om, och i så fall hur, regionen verkar för en etisk konsumtion och hållbar handel genom samverkan mellan regionen och Fairtrade City-diplomerade kommuner i regionen.

3. Ansökan och uppföljning av kriterier

Syftet med ansökningarna är att säkerställa att kriterierna är uppfyllda. Syftet är också att samla in goda exempel på verksamhetsplaner, styrdokument, aktiviteter, kommunikation

och inköpsstatistik mer mera, som sedan Fairtrade Sverige delar med Fairtrade Region- och Fairtrade City-nätverket.

Efter att en region har diplomerats för första gången ska en förnyelseansökan lämnas in varje år. Efter ett år ska en mindre förnyelseansökan lämnas in och året efter en mer omfattande. Därefter lämnas vartannat år en mindre och vartannat år en mer omfattande.

Förnyelseansökan skickas till Fairtrade Sverige för godkännande för fortsatt diplomering.

3.1 Ansökan om att bli en Fairtrade Region

När en region ansöker om att bli diplomerad ska följande kriterier uppfyllas:

- Ambition att främja en hållbar och etisk konsumtion (kapitel 2.1)
- Regional styrning (kapitel 2.2)
- Verksamhetsplan för arbetet med Fairtrade Region (kapitel 2.3)
- Upphandling och inköp av rättvist handlade produkter (val av produkter, konsumtion av dessa produkter och målsättning/ambition för ökad andel av konsumtionen) (kapitel 2.5)
- Frivilligt - Regional samverkan (kapitel 2.6)

3.2 Mindre förnyelseansökan

Den första mindre förnyelseansökan lämnas in ett år efter diplomeringen. I den mindre förnyelseansökan ska följande redovisas:

- Verksamhetsplan för arbetet med Fairtrade Region (kapitel 2.2)
- Regional styrning (kapitel 2.3)

3.3 Mer omfattande förnyelseansökan

Den första mer omfattande förnyelseansökan lämnas in två år efter diplomeringen. I den mer omfattande förnyelseansökan ska följande redovisas:

- Ambition att främja en för hållbar och etisk konsumtion (kapitel 2.1)
- Verksamhetsplan för arbetet med Fairtrade Region (kapitel 2.2)
- Regional styrning (kapitel 2.3)
- Informations- och engagemangarbete (kapitel 2.4)
- Upphandling och inköp av rättvist handlade produkter (kapitel 2.5)
- Frivilligt - Regional samverkan (kapitel 2.6)

4. Historik över revideringar

Förändringar, 2025-10-20:

- Ändrad ordning på kriterierna "Verksamhetsplan för arbete med Fairtrade Region" och "Regional styrning".
- Ett nytt frivilligt kriterium: Verksamhetsuppföljning – visa hur uppföljningen av Fairtrade Region-arbetet redovisats internt.

Tidigare förändringar:

- Bytt ut "Övergripande strategi för en hållbar och etisk konsumtion" mot "Ambition att främja en hållbar och etisk konsumtion".
- Krav på minimiantal aktiviteter som ska genomföras per år i är borttaget.
- Förändring av kriterium för sammansättning av samverkansgruppen från ett obligatoriskt krav till en strävan efter en bred samhällelig mångfald.
- Förtydligande om att ambitionen om ökad andel rättvist handlade produkter inte ska vara i konflikt med andra hållbarhetsmål såsom prioritering av lokal odlat och producerat.

Bilagor

Bilaga 1 – Definition av rättvist handlade produkter

Rättvis handel är ett handelssamarbete som verkar för en hållbar konsumtion och att skapa bättre förutsättningar för odlare och anställda i länder med utbredd fattigdom. Definitionen har utarbetats av organisationerna för rättvis handel, WFTO och Fairtrade. Definitionen finns nämnd i EU-domstolens mål Max Havelaar (C-368/10), punkt 73. Här beskriver Upphandlingsmyndigheten rättvis handel.

Rättvist handlade produkter avser inom Fairtrade City-diplomeringen:

- produkter där det finns en stor risk för negativ påverkan på mänskliga rättigheter och bristande miljöhänsyn.
- att det ställs krav som uppfyller både **principerna för rättvis handel och ILO:s kärnkonventioner.**
- att hållbarhetskraven uppfylls bevisas genom en märkning.[3]

För närvarande är det två märkningar som godkänns för rättvist handlade produkter inom Fairtrade Region-diplomeringen: Fairtrade och Fair for life. Detta stämmer även överens med förslag på bevis för Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterium för "Socialt ansvarsfull odling och rättvis handel" för kaffe, te och kakao", kravID 11272.

International Labour Organization (ILO) är FN:s fackorgan för sysselsättnings- och arbetslivsfrågor. ILO:s kärnkonventioner innefattar bland annat förbud mot barnarbete, förbud mot tvångs- och straffarbete, rätten att organisera sig och lika lön för lika arbete oavsett kön. Principerna för rättvis handel innebär kostnadstäckande minimiersättning, prispremie för investeringar,[4] möjlighet till förfinansiering och långsiktiga handelsrelationer mellan producenten och importören.

I Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier används benämningen "Socialt ansvarfull odling och rättvis handel" för motsvarande. Ett exempel på ett sådant hållbarhetskriterium är "Socialt ansvarsfull odling och rättvis handel" för kaffe, te och kakao", kravID 11272. Kriterietexten är:

> Leverantörens åtagande:
>
> Leverantören ska från och med att kontraktet startar endast leverera produkter av kaffe, te och kakao är odlade under förhållanden som är förenliga med:
>
> - ILO:s kärnkonvention om tvångsarbete, barnarbete, diskriminering och föreningsfrihet samt organisationsrätt (nr 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 och 182).
> - FN:s barnkonvention artikel 32.

[3] Med märkning menas en ackrediterad oberoende tredjepartscertifiering – att den certifierade produkten är kontrollerad av en oberoende ackrediterad organisation.

[4] Det avser en prispremie som producenterna själva beslutar hur det ska investeras. Prispremien kan gå till utveckling av verksamheten, så som effektivare odlingstekniker, anpassningar till klimatförändringar och omställning till ekologisk odling och/eller utvecklingsprojekt i lokalsamhället såsom hälsovård, utbildning och förbättrad infrastruktur.

- Den arbetsrättslagstiftning som gäller där arbetet utförs.

Odlaren ska dessutom garanteras:

- Kostnadstäckande minimiersättning.
- Extra prispremie för investering.
- Möjlighet till förfinansiering för odlaren.
- Långsiktiga handelsrelationer mellan producent och importör.

Förslag till bevis

Leverantören ska på begäran kunna uppvisa något av exempelvis följande:

- Märkning som uppfyller villkoret, exempelvis Fairtrade, Fair for life eller likvärdig märkning.
- Annan dokumentation som visar att kravet är uppfyllt.